

Sicco Mansholt: bonde, motståndskämpe och en sann europé

Sicco Mansholt 1908 - 1995

Sicco Mansholt var bonde, medlem av den nederländska motståndsrörelsen under andra världskriget, politiker och den första EU-kommissionären med ansvar för jordbruk. Mansholts idéer lade grunden till EU:s gemensamma jordbrukspolitik, ett av de viktigaste europeiska politikområdena.

Mansholt upplevde den fruktansvärda nederländska svälten i slutet av andra världskriget och var övertygad om att Europa måste bli självförsörjande och att alla har rätt till mat till överkomliga priser.

Det viktigaste inslaget i Mansholts plan för den tidiga gemensamma jordbrukspolitiken var att ge incitament till ökad produktivitet inom jordbruket. Planen gick ut på att bönderna garanterades ett visst minimipris för sina produkter, vilket uppmuntrade dem att producera mer. Hans tro på Europa, starka framtidsvision och vilja att bygga vidare på en gemensam framtid gjorde honom till en sann europé.

Tidiga år

Sicco Mansholt föddes den 13 september 1908 i en samhällsengagerad familj med ett blomstrande jordbruk i Groningen, en provins i norra Nederländerna. Hans far var aktiv medlem av det nederländska socialistpartiet och en viktig rådgivare till partiet i jordbruksfrågor. Hans mor, dotter till en domare, var en av de första kvinnorna i Nederländerna som studerade statsvetenskap på universitetet och hon ordnade ofta politiska möten för kvinnor.

Efter gymnasiet ville Mansholt bli jordbrukare, men hans far hade redan arrenderat mark åt brodern och hade inte råd att betala även för Sicco. Han hoppades ändå skapa sig en framtid inom jordbruket och åkte till Nederländska Ostindien, nuvarande Indonesien, och började arbeta på en teplantage. Men han kunde inte vänja sig vid kolonialväldet utan flyttade tillbaka till Nederländerna 1936. Ett år senare lyckades han skaffa sig ett stycke mark i polderområdet i Wieringermeer, gifte sig och arbetade som jordbrukare tills andra världskriget bröt ut.

Andra världskriget

Under kriget var Mansholt aktiv i den nederländska motståndsrörelsen mot de nazistiska ockupanterna. I början av kriget gömde han människor på sin gård och bedrev underrättelseverksamhet, men senare skötte han ett stort distributionsnätverk som levererade mat till människor som gömde sig i de västra delarna av landet. Efter kriget – som ett tack för hans mod och organisationsförmåga – erbjöds han posten som minister för jordbruk, fiske och livsmedelsdistribution i den nya regeringen. Vid 36 års ålder blev han den yngsta ministern dittills i Nederländerna.

Jordbruksreform

Direkt efter kriget, då matbristen var stor och en kris hotade, var Mansholts post mycket viktig. Han vidtog flera åtgärder för att snabbt återställa livsmedelsförråden, men samtidigt insåg han att jordbruket behövde moderniseras för att man skulle kunna

undvika framtida livsmedelsbrister och garantera effektivitet. Han fastställde minimipriser för de viktigaste jordbruksprodukterna i kombination med importskatter och exportstöd. För att öka produktiviteten främjade han investeringar i forskning, utbildning och sammanslagning av jordbruk till större och mer effektiva enheter.

En gemensam jordbrukspolitik för Europa

Mansholt var en övertygad europeisk federalist och drömde om en gemensam jordbrukspolitik för Europa. År 1950 tog han fram en plan för en gemensam marknad för jordbruksprodukter i Europa med en överstatlig struktur. Men planen visade sig vara för långtgående vid denna tid och misslyckades. Den togs senare upp igen och låg till grund för Europeiska ekonomiska gemenskapens jordbrukspolitik.

Efter sina dryga tolv år som minister fick Mansholt chansen att förverkliga sina planer på en gemensam politik när han blev jordbrukskommissionär i den första EU-kommissionen 1958. I och med Romfördraget 1957 bildades den europeiska ekonomiska gemenskapen med en gemensam marknad i Europa som skulle skapas i tre fyraåriga etapper. Vissa ansåg att denna tolvåriga plan var för ambitiös och dömd att misslyckas – särskilt jordbruksåtgärderna mötte stort motstånd. Men Mansholt förblev optimistisk och fortsatte oförtrutet sitt arbete. Hans föreslog att direktstöd för grödor och odlingsområden skulle kombineras med prisstödsmekanismer, däribland garanterade minimipriser och tariffier samt importkvoter för vissa varor från länder utanför gemenskapen. Detta skulle leda till ökad produktivitet inom jordbruket och garantera konsumenterna livsmedel till överkomliga priser och en livskraftig jordbrukssektor.

Mansholtplanen

Hans planer möttes till en början av motstånd från bönderna och deras politiska företrädare, som var fast övertygade om att denna gemensamma metod utgjorde ett hot mot deras utkomst och att bara de stora jordbruken skulle kunna överleva. Det fanns många hinder på vägen till en överenskommelse om en gemensam jordbrukspolitik, men Mansholt framhärjade. År 1968 publicerade kommissionen sin promemoria om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken, som även kallas Mansholtplanen. Huvudtanken i planen var att bönderna måste modernisera jordbruket för att få det att blomstra. Detta skulle garantera produktiviteten och göra de europeiska jordbrukarna mer självförsörjande.

Jordbrukspolitiken lyckades mycket väl med att uppfylla sitt första mål, dvs. att göra Europa mer självförsörjande på livsmedel. Men under sin femtioåriga historia har politiken genomgått stora förändringar för att anpassas till nya förhållanden. I början av 1970-talet fungerade politiken så bra att det ofta fanns ett livsmedelsöverskott. Vid denna tid argumenterade Mansholt för sin idé om att miljöskyddsåtgärder bör vara ett nyckelinslag i jordbrukspolitiken. Han var kommissionens vice ordförande 1958–1972 och dess fjärde ordförande 1972–1973.

Mansholts mål var att förhindra en ny fruktansvärd vintersvält som den i slutet av andra världskriget. Med Mansholts plan kunde Europa försörja sig självt och det europeiska jordbruket återhämtade sig på rekordtid.

Som jordbrukskommissionär och själv entusiastisk bonde beredde Mansholt vägen för den gemensamma jordbrukspolitiken.